

KÚRIA

Bfv.III.1.069/2015/10.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év szeptember hó 22. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által - a terhelt javára - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Balassagyarmati Törvényszék 3.B.218/2014/17. számú ítéletét megváltoztatja:

A terheltet az ellene terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntette (Btk. 316. §) miatt emelt vád alól felmenti.

Az eljárás során felmerült 291.692 (kettőszázkilecvenegyezer-hatszázkilencvenkettő) forint bünygyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Balassagyarmati Törvényszék a 2015. április 22-én kihirdetett és 2015. április 24-én jogerőre emelkedett 3.B.218/2014/17. számú

ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés bűntettében (2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 316. §), és ezért - mint visszaesőt - 2 évi szabadságvesztésre és 3 évi közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg és megállapította, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

A bíróság jogerős ítéletében megállapított tényállás lényege a következő:

A terhelt disszociális személyiségzavarban szenved, azonban a cselekmény elkövetésekor sem ennek folytán, sem más okból nem volt az elmeműködés olyan kóros állapotában, mely korlátozta vagy képtelenné tette volna cselekménye következményeinek felismerésében és abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.

A terhelt hosszabb ideje rossz viszonyban volt R. J.-vel és családjával. A terhelt a konfliktusok miatti elkeseredésében 2014. április 19-i keltezéssel levelet diktált a Salgótarjáni Nyomozó Ügyészségnek, melyet élettársa írt le. A levélben személy elleni erőszakos és lőfegyverrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetésével fenyegetve arra kívánta rávenni az említett állami szervet, hogy segítsenek a R. J. családjával fennálló konfliktusát megoldani.

A levél rögzíti egy előző nap történt konfliktus leírását, mely szerint a terheltet ismét életveszélyes fenyegetés érte az ellenérdekű fél részéről, a kihívott rendőrök pedig nem tettek semmit. A levél tartalmazza, hogy a terhelt elkeseredett lelkiállapotban van és kéri, hogy az ügyészek jöjjenek érte, segítsenek neki. A levél ezt követően az alábbiakat tartalmazza:

„Hogyha azt veszem észre hogy maguk sem segítenek nekem akkor majd én segítek magamon úgy fogom magam megvédeni hogy egy kis faluban van egy ismerősöm, annak az ingatlan kerítet udvarán el van rejtve egy sörétes puská azt én elhozom és meggyilkolom vele idősebb R. J.-t és annak családját és a hamis tanúkat hogyha kel, végzek a három kiskorú gyerekemmel is és asztán öngyilkos leszek. hogy ha az ügyész urak segítenek nekem akkor én információként megmutatom maguknak a puskát, egyébként már nem bírom tovább nagyon sokat idegeskedek R. J. miatt mert mindig miatta kel a Rendőrségre járkálnom. Kérem vegyék figyelembe amit a levélben mondtak, mert én nem vicelek hogy ha meg kel halnom akkor még ma meghalok ha kel én jeleztem maguknak hogy segícsenek ha nem segítenek akkor már késő lesz”.

A levél tartalmazza a keltezést dátummal és a terhelt aláírását, valamint személyi igazolványa számának feltüntetését. A terhelt R. községben postai küldeményként feladta a Salgótarjáni Nyomozó

Ügyészség részére.

A levél nyomán az ügyészség 2014. május 5-én feljelentést tett a Nógrád Megyei Rendőrkapitányságon.

Valójában sem a terhelt, sem a levélben említett ismerőse nem rendelkezett sem sörétes puskával, sem más lőfegyverrel, a levélben írt fenyegetések valóra váltására ténylegesen nem volt lehetősége.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség BF.1064/2015/1. szám alatt, a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt okból, a terhelt javára terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

Ennek indokai szerint a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A terhelt terhére rótt cselekmény elkövetési magatartása a terrorcselekmény (Btk. 314. §) elkövetésével való fenyegetés. Az ügyész - a Btk. 316. §-ának szövegezésére tekintettel - e bűncselekmény tényállási elemeinek részletes elemzésével fejtette ki, hogy álláspontja szerint a terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés megállapítását csak olyan magatartás alapozhatja meg, amely a törvényhely (4) bekezdésében felsorolt valamely bűncselekmény elkövetését az (1) bekezdésben meghatározott valamelyik célzattal - jelen esetben az állami szerv valaminek a tevésére, nem tevésére vagy tűrésére kényszerítése érdekében - helyezi kilátásba.

Fenyegetés fogalma alatt más személyhez címzett komoly, konkrét kijelentést kell érteni, amellyel az elkövető egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy ő vagy más személy bűncselekményt kíván elkövetni.

A kényszerítéshez megkívánt fenyegetés pedig a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerint olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, ami alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.

Az ügyészi álláspont szerint nem akadály a bűncselekmény megállapításának, ha az állami szerv fenyegetése jogszerű intézkedés kikényszerítésére irányul. A hangsúly azon van, hogy az adott ügyben megvannak-e a jogszabályi feltételei a hatóságok befolyástól mentes, a jogszabályokkal összhangban álló és indokolt eljárásához, illetve intézkedéséhez.

Jelen esetben a terhelt olyan helyzetben kérte a nyomozó ügyészség segítségét, amikor úgy érezte, hogy saját magának és családjának az élete és testi épsége került veszélybe egy általa kezdeményezett hatósági eljárás következtében, a feljelentett család részéről. E

helyzetből más kiutat pedig nem látott, mint az ügyészség segítségének kérése.

Az indítvány szerint a terhelt levele valamennyi elemében segítségkérésre irányul, és nem fogalmaz meg olyan igényt, ami az állami szerv jogtalan intézkedésének kikényszerítésére irányuló célzat megállapítására lenne alkalmas. A jogerős ítéleti tényállásban leírt cselekmény, illetve a terhelt által írt levél tartalma nem éri el a társadalomra veszélyesség azon szintjét, amelyet a jogalkotó a Btk. 316. §-a szerinti bűncselekmény büntetendővé nyilvánításához megkíván, nem volt alkalmas a nyomozó hatóság ügyészeinek komoly megfélemlítésére.

Az ügyész utalt rá: a terrorcselekménnyel fenyegetés megállapítására csak komoly és konkrét fenyegetés ad alapot. A nagyszámú közönség által látogatott épületben elhelyezett bomba felrobbantásával való fenyegetőzés - miközben valójában az elkövető nem helyezett el ilyen bombát, sőt azzal nem is rendelkezik - a közveszéllyel fenyegetés vétségének megállapítására lehet alkalmas (EBD 2012.B.14.).

Az irányadó tényállás szerint sem a terhelt, sem a levélben hivatkozott ismerőse nem rendelkezett lőfegyverrel, tehát a kilátásba helyezett fenyegetések beváltására ténylegesen nem volt lehetőség.

Minderre tekintettel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a terheltet az ellene a Btk. 316. §-ába ütköző terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntette miatt emelt vád alól - bűncselekmény hiányában - mentse fel.

A terhelt az ügyészi indítványra nem tett észrevételt. Védője írásbeli észrevételében - a felülvizsgálati indítvánnyal egyezően - a terhelt felmentését indítványozta.

A Kúria a 2015. július 7-én kelt Bfv.III.1.069/2015/3. számú végzésével a jogerős ítéletben kiszabott szabadságvesztés végrehajtását félbeszakította.

A Kúria ezt követően a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsulésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány alapos.

A Kúria jórészt osztotta a terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetés büntette törvényi tényállásának ügyészi elemzése kapcsán kifejtetteket. A terrorcselekmény mindig csak más bűncselekmény - mégpedig kizárólag a Btk. 314. § (4) bekezdés a)-i) pontjában felsorolt valamely személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó,

vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmények közül egy vagy több - elkövetésével valósulhat meg. A terrorcselekmény - ezen eszközcselekményen túl - annyi többletelemet foglal magában, hogy az elkövetőnek az adott bűncselekmény(ek)e)t a törvényhely (1) bekezdés a)-c) pontjában felsorolt célzatok valamelyikével kell elkövetnie.

A törvényi tényállásban szereplő felsorolások taxatívek, azaz sem a terrorcselekmény alapjául szolgáló eszközcselekmények, sem az azok terrorcselekménykénti minősítéséhez szükséges célzatok törvényi felsorolása nem bővíthető.

A jelen ügyben - a terhelt által a nyomozó ügyészségnek írt levél alapján - szóba jöhető eszközcselekmények közül az emberölés [Btk. 160. § (1) és (2) bekezdés] a Btk. 314. § (4) bekezdés a) pontjában, a lőfegyverrel és lőszerral visszaélés [Btk. 325. § (1)-(3) bekezdés] pedig az említett törvényhely f) pontjában felsorolt bűncselekmény.

A Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontjában írt célzat: állami szerv, más állam vagy nemzetközi szervezet arra kényszerítése, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön.

A Salgótarjáni Nyomozó Ügyészség nyilvánvalóan állami szerv. A terhelt az ezen állami szervhez írt levelében helyezte kilátásba az emberölés, illetve a lőfegyverrel és lőszerral visszaélés büntetnének elkövetését.

Nem állapítható meg azonban, hogy a terhelt konkrét cselekvés érdekében, kifejezetten kényszeríteni akarta volna a nyomozó szervet a bűncselekmények kilátásba helyezésével.

A terhelt a levélben súlyos válsághelyzetét írta le; vázolta az R. családdal fennálló konfliktusa régóta fennálló voltát, azon belül legutóbbi konfliktusuk okát és következményét, melynek folytán - érzése szerint - maga és családjának élete is veszélybe került. A rendőrség ugyanakkor semmit nem tett. Ebben a helyzetben kért segítséget a nyomozó ügyészség munkatársaitól, melynek jellegét, mibenlétét nem határozta meg. A „valamilyen segítség” ösztönzése, előremozdítása végett írta le kilátástalannak érzett lelkiállapotát, és ennek során használta kétségbeesetten elkeseredettségének illusztrálásaként annak leírását, hogy segítség hiányában már csak saját teljes világának - ideértve önmagának is - az elpusztítása adhat megoldást helyzetére.

Jelentősége van annak is, hogy a terhelt a kilátásba helyezett cselekménysor végére nem még súlyosabb bűncselekmények elkövetését, vagy a bűncselekmények elkövetésének a követelése teljesítéséig való folytatását helyezte, hanem saját családjá, majd önmaga

megölését. Az tehát nem a tartalmában meg sem határozott hatósági cselekvés kikényszerítését célozta, hanem valóban annak (kétségkívül hangulatkelző) igazolását, hogy a terhelt szerint külső segítség nélkül nem orvosolható a fennálló élethelyzete, ezért az - akár mások, akár a saját halálán keresztül is - megoldást igényel.

Ezzel szemben a „terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés” mindig támadó jellegű; az elkövető a megfenyegetett állami szervet (vagy a törvényben írt más passzív alanyt) a saját akaratát kiszolgáló eszközzé kívánja tenni akként, hogy annak más választása sem legyen, mint a terhelti akarat feltétlen teljesítése.

Jelen esetben ez a támadó jelleg hiányzik, továbbá a terhelt maga sem tudta meghatározni, mit kíván, minek a tevésére kívánja kényszeríteni az állami szervet. A segítség kérésének többszöri, ugyanakkor bármiféle konkrétum meghatározása nélküli, az egész levélen végigvonuló ismételt hangoztatása is egyértelműen a támadó jelleg hiányára utal, mint ahogy azt támasztja alá az is, hogy a terhelt mindezzel párhuzamosan - a „segítség” megadásának, azaz a számára elviselhetetlennek érzett helyzet felszámolásának esetére - ugyancsak a saját intellektusának megfelelő színvonalon „jutalmat” is kilátásba helyezett az állami szerv részére; más bűncselekmény feltárását.

Jelen esetben a terhelt - levél szerinti - kijelentései nem magatartásának célzata, hanem a magatartása mibenlétének (kétségbeesésének) hangulati megjelölése, kifejezése.

A kényszerítési célzat hiányában tehát a Btk. 316. §-ában meghatározott bűncselekmény a terhelt terhére nem állapítható meg. Jelen esetben nem állapítható meg a terhelt terhére a Btk. 338. § (1) bekezdésében foglalt közveszéllyel fenyegetés vétsége sem, mert a terhelt levelében nem közveszéllyel járó esemény (valótlán) bekövetkezésével fenyegetett.

Ugyanakkor a Kúria a felülvizsgálati indítványban foglaltakkal több pontban nem értett egyet.

Önellentmondást tartalmaz az indítvány, amikor 4. oldalának első két sorában rögzítette, hogy a terrorcselekmény akkor is tényállásszerű, ha az a törvényben előírt eszközcselekmény útján az állami szerv egyébként jogszerű intézkedésének kikényszerítésére irányul. Ugyanezen oldal 15. sorában azonban a hiányzó tényállási elemek között említette egyebek mellett azt, hogy a terhelt cselekménye nem jogtalan intézkedés kikényszerítését célozta.

Nem osztotta a Kúria azt az ügyészi álláspontot sem, miszerint a levél tartalma nem érte el a társadalomra veszélyesség azon

szintjét, amit a törvény a bűncselekmény büntetendővé nyilvánításához megkíván. A társadalomra veszélyesség a bűncselekmény fogalmi eleme, egyben a tényállásszerű magatartás szinte szükségszerű jellemzője. Ez abból következik, hogy a jogalkotó által tényállásszerűnek minősített magatartás rendszerinti következménye a jogi tárgy közvetlen sérelme.

Lehetnek azonban olyan atipikus esetek is, amikor a konkrét cselekmény egyáltalán nem sérti a jogtárgyat, illetve a jogtárgy sérelme vagy annak veszélyeztetettsége egyáltalán nem következik be; ilyenkor társadalomra veszélyesség hiányában felmentésnek van helye.

Ha viszont a terhelti cselekmény sérti, de csak igen csekély mértékben a jogi tárgyat, ekként a társadalomra veszélyesség is fennáll csekély mértékben, úgy az a bűnösség megállapíthatóságát nem érinti. A korábbi Btk. (az 1978. évi IV. törvény) ugyan még tartalmazta büntethetőséget kizáró okként a társadalomra veszélyesség csekély fokát, azonban e rendelkezést már a 2006. évi LI. törvény 285. § (1) bekezdés d) pontja - 2006. július 1. napjától - kiiktatta a régi Btk. szövegéből is, a 2013. július 1. napjától hatályos új Btk. (2012. évi C. törvény) pedig már nem is tartalmazott ilyet.

Ebből következően 2006. július 1. napja után a társadalomra veszélyesség vagy hiányzik; ilyenkor bűncselekmény hiányában felmentésnek van helye. Amennyiben viszont a cselekménynek van társadalomra veszélyessége, úgy bűnösség megállapításának van helye, és a társadalomra veszélyesség alacsony szintje csak a büntetés kiszabása körében értékelhető.

A terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetésnek nem tényállási eleme az, hogy az elkövetőnek tényleges objektív lehetősége is legyen az általa kilátásba helyezett fenyegetés beváltására. A megfenyegetettől nem várható el, hogy a fenyegetés komolyságát, valóra válthatóságának realitását ellenőrizze, mielőtt a követelés teljesítéséről dönt; ez legtöbbször - a fenyegető ismeretlen voltára tekintettel - meg sem kísérelhető, teljes bizonyossággal pedig objektíve nem is lehetséges.

Jelen esetben is csak annyi állapítható meg, hogy a fenyegetés - a terhelt által a saját szempontjából szükségtelenül részletesen leírt módon - nem volt lehetséges, mert a levélben jelzett ismerőse nem rendelkezett lőfegyverrel. A terhelt cselekménye azonban akkor sem esett volna más megítélés alá, ha nem írja le pontosan, hogy milyen eszközzel kívánja az általa kilátásba helyezett emberöléseket végrehajtani, és azt honnan szerzi meg; hanem csak magát az ölési cselekményeket helyezi kilátásba. Emberölésre alkalmas eszköze - kés, balta stb. - ugyanis bárkinek lehet, sőt a

feketepiacról lőfegyver beszerzése sem kizárt elméletileg senki számára sem. Így amennyiben az elkövető nem részletezi a kilátásba helyezett bűncselekmény elkövetési körülményeit, gyakran utóbb sem dönthető el, lett volna-e módja annak elkövetésére, az pedig még kevésbé, hogy ha igen, akkor ténylegesen is szándékában állt volna-e a fenyegetésben foglalt bűncselekmény elkövetése.

Ezért a már szövegéből megállapíthatóan teljesen irreális (objektíve senki által, semmilyen módon meg nem valósítható) fenyegetéseket leszámítva a törvényben megkívánt jellegű bűncselekmények kilátásba helyezése alkalmas lehet arra, hogy az állami szerv kizárólag a jogszabályokon alapuló eljárását befolyásolja. Minden egyéb esetben a fenyegetés megtételével befejezetté vált bűncselekmény jogi megítélése nem függhet attól, hogy az utóbb feltártak szerint a terheltnek lett volna-e módja fenyegetésének beváltására vagy sem.

Ennélfogva pedig a terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntette csak olyan - a törvényben előírtaknak egyebekben megfelelő - bűncselekmény kilátásba helyezése esetén nem valósulhat meg, ha annak valóra váltása magából a fenyegetésből kitűnően nem lehetséges. Erre példa az indítványban is hivatkozott EBD 2012.B.14. számú döntvény; az ebben irányadó tényállás szerint a fenyegetés irrealitása még az elkövetési magatartás kifejtése közben nyilvánvalóvá vált.

Jelen esetben azonban az irányadó tényállás ettől lényeges ponton tér el; a kilátásba helyezett bűncselekményeknek - legalábbis a levélben írtak szerinti - a terhelt általi valóra nem válthatósága csak a terhelt elfogását követő nyomozás során volt feltárható. Ez azonban a kifejtettek szerint, a szóban forgó bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából már közömbös.

Ekként a Kúria a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és a megtámadott jogerős ítéletet a Be. 427. § (1) bekezdésének a) pontja alapján megváltoztatta: a terheltet az ellene terrorcselekmény elkövetésével fenyegetés büntette (Btk. 316. §) miatt emelt vád alól a Be. 331. §-ának (1) bekezdése alapján - a Be. 6. § (3) bekezdésének a) pontja szerinti okból, bűncselekmény hiányában - felmentette.

Erre tekintettel a Be. 339. § (1) bekezdése alapján úgy rendelkezett, hogy a felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy

ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2015. szeptember 22.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Belegi József s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő
BÉ